

A KTI középtávú stratégiai terve (2017-2020)

Külső környezet

A 2008-2009-es pénzügyi válság a közgazdaságtannal foglalkozó kutatókat és a kutatási eredményeket felhasználó megrendelőket is arra készítette, hogy gondosan vegyék szemügyre a kutatás alapfeltevéseinek érvényességét; szánjanak a gazdasági-társadalmi folyamatok térbeli és időbeli jellegének, valamint a kulturális meghatározottságnak a korábbiakban megszokotthoz képest lényegesen nagyobb szerepet. Ez a felismerés jelentősen felértékelte a véletlenszerűsített ellenőrzött kísérleteket és az összefüggések megismerése szempontjából kritikus adatok gyűjtését és elemzését.

KTI küldetése

A KTI feladata az, hogy kutatói a közgazdaságtudomány alap- és alkalmazott kutatási területein új és nemzetközi mércével is jelentős tudományos eredményeket érjenek el. Ezek a kutatások a legfontosabb magyar, közép-kelet-európai, európai és globális gazdasági és társadalmi kérdésekre keresnek válaszokat és adnak útmutatásokat, melyek segítségével a gazdasági jólét növekszik, a társadalmi közérzet javul, a világ működése érthetőbb lesz. A KTI kutatóinak további feladata az elért kutatási eredmények szakmai ismeretterjesztő fórumokon való ismertetése valamint a jövőbeli kutatók és oktatók képzésében való részvétel.

A KTI kutatási feladatainak megvalósításában a többéves, nemzetközi és hazai együttműködést megkövetelő kutatási programok súlyát növelni kell. Ezek között megemlítendőek az Európai Bizottság keretprogramjai, mobilitási programjai, a European Research Council és az NKFIH programjai. A belföldi és a külföldi tudományos és pályázati kapcsolatokban fontos szerepet játszanak az egyetemek és a nemzetközi tudományos társaságok. A belföldi kutatási tevékenység, a kutatási eredmények hasznosulása, valamint a kutatási megrendelések szempontjából a kormányzati szervekkel való együttműködés a stratégia szerves része. A nemzetközi tendenciáknak megfelelően törekedni kell a jelentős üzleti vállalkozásokkal és a nemkormányzati szervezetekkel tudományos kutatási célú együttműködés kialakítására. A kutatási együttműködésekben és a kutatási megállapodásokban érvényesíteni kell a tudományos kutatás függetlenségének követelményét valamint a publikálás lehetőségét.

Törekedni kell arra, hogy a KTI kutatói kutatási eredményeiket a legjobb hazai és nemzetközi folyóiratokban tegyék közzé. A szakma szokásainak megfelelően az elért eredményeket műhelytanulmányokban, hazai és nemzetközi szemináriumokon és konferencia-előadásokon kell ismertetni a megjelentetésre alkalmas végső kutatási termék kialakítása érdekében.

Elsőrendű figyelmet kell fordítani a hazai és külföldi szakmai közélet legrangosabb fórumain való rendszeres és eredményes megjelenésre és aktív részvételre. Kutatási területtől és témától függően szükségessé válhat a kutatási eredmények teljes, átfogó és részletes ismeretése monográfiákban, melyek elkészítését a hazai tudományos intézményrendszer követelményei is indokolják.

A KTI kutatási termékei között továbbra is kiemelt szerepet szán a Munkaerőpiaci Tükör és a Verseny és szabályozás éves kiadványoknak. E két kiadvány a szakmai területük legjobb hazai szakértői számára ad lehetőséget legújabb kutatási eredményeik megjelentetésére, többéves hagyományt és fórumot hozott létre az adott szakmai kérdéseket különböző munkahelyeken és nézőpontból vizsgáló szakemberek nézeteinek ütköztetésére.

Kutatási eredményeink láthatóságát mind hazai mind nemzetközi szinten növelni kell. Ennek egyik nyilvánvaló útja a közösségi média aktív, célzott és tudatos használata (blog, facebook, twitter, linkedin). Másrészt szükséges, a műfajilag hasonló jellegű tudományos platformok (repozitóriumok), tudatos használata (Researchgate, Researcherid, Scopusid, academia.edu) használata amelyek megnövelhetik hazai és nemzetközi láthatóságunkat.

KTI csoportok stratégiai célja

A Piac- és vállalatelméleti és empirikus kutatócsoport az egyes piacok, ágazatok, iparágak szerveződését és a piaci szereplők magatartását vizsgálja. Kiemelten foglalkozik a piacokkal, ágazatokkal összefüggő közpolitikát, szakpolitikát megfogalmazó és érvényesítő állammal. Kutatásaiban a vállalatok irányításában, finanszírozásában, tulajdonosi viszonyaiban, méretében, tevékenységi körében bekövetkező változások okait próbálja meghatározni.

Az Oktatás-gazdaságtan és munkapiac csoport kutatásai alapvetően a magyarországi oktatási rendszer – közoktatás, felsőoktatás, oktatásfinanszírozás – és munkapiaci folyamatok – foglalkoztatás, munkanélküliség, béralakulás – megértésére irányulnak, de kiterjednek az egészségügy, a nyugdíjrendszer, a regionális egyenlőtlenségek és a rejtett gazdaság területére is.

A Makrogazdaságtan és növekedés csoport a közép és hosszú távú gazdasági növekedés mikrogazdasági összefüggéseivel, tényezőivel és a gazdaságpolitikával való kapcsolatával foglalkozik. A kutatások vállalati és termékadatokon tesztelik az elméleti feltevéseket és az alkalmazott modelleket. A kutatások nemzetközi összehasonlítások segítségével keresik a növekedés mikroökonómiai feltételei és a szakpolitikák közötti összefüggések országokra nézve közös és egyedi jellemzőit. Vizsgálják a nemzetközi munkamegosztás, a verseny és az innováció elméleti, empirikus és szakpolitikai kérdéseit is.

A Közösségi gazdaságtan és közpolitikai csoport a gazdasági fejlődés mikrogazdasági alapjaival, társadalmi, intézményi háttérével, befolyásolásának eszközeivel és elosztási hatásaival foglalkozik. Vizsgálja, hogy a gazdasági fejlődés milyen eszközökkel mozdítható előre, az alkalmazott eszközök milyen hatékonyságúak, és mi a fejlődés hatása a társadalomra nézve. Főbb kutatási részterületei közé tartozik az empirikus fejlődés- és jóléti gazdaságtan, a szubjektív jóllét, az egészség, anyugdíjrendszer, a szakpolitikai programok vizsgálata, a helyi kormányzatok pénzügyei, gazdálkodása, a magyarországi korrupció és az állam-munkavállaló-munkáltató kapcsolatrendszer.

A Játékelméleti kutatócsoport olyan kooperatív játékokat vizsgál, melyekben a játékosok közötti együttműködés hat az együttműködésben részt nem vevőkre is. Eredményeit kiterjeszti olyan hálózatos kooperatív játékokra is, ahol az együttműködés szerkezete is fontos. A kooperatív játékok speciális eseteként párosításelmélettel és alkalmazásaival is foglalkozik. Profilja laboratóriumi kísérletekkel bővül.

A Mechanizmustervezés kutatócsoport a párosítási piacok mechanizmusainak tervezésével foglalkozik. A tervezés alapvető célja, hogy a mechanizmus átlátható módon adjon igazságot, és valamilyen szempontból optimális megoldást a résztvevők valódi preferenciáinak figyelembevételével, melyet biztonságosan adhatnak meg. A kutatócsoport az iskolaválasztásnál, az egyetemi felvételnél, a munkapiacokon, a tárgyfelvételnél a szervdonorok allokációjában, és az aukciós alkalmazásokkal kapcsolatos problémákkal foglalkozik.

Az Agrárgazdaságtan és vidékfejlesztés csoport az EU mezőgazdasága versenyképességi problémáinak makro- és mikroszintű kérdéseit vizsgálja. Ezen belül a nemzetközi kereskedelemmel, a mezőgazdasági és élelmiszer árak transzparenciájával és változékonyságával, a mezőgazdasági koordinációs mechanizmusokkal, az ellátási láncok és a hálózati teljesítmény közötti kapcsolatokkal, a farmok technikai hatékonyságával, a biodiverzitás közgazdasági problémáival, és a vidékfejlesztés kérdéseivel foglalkozik.

A Hálózatok gazdaságtana kutatócsoport kutatásainak fókuszában a gazdasági és társadalmi hálózatok szerkezetének és működésének vizsgálata áll. A csoport a gazdaságot, a piacokat, iparágakat, vagy a területi egységeket, mint komplex, dinamikus, fejlődő és tanuló rendszereket vizsgálja, elsősorban a komplex hálózatok elméletének és általában a hálózat-kutatás módszereinek és eredményeinek felhasználásával.

Az Agglomeráció és Társadalmi Kapcsolathálózatok kutatócsoport azt vizsgálja, hogyan befolyásolják a városi előnyök kialakulását a kapcsolathálózatok szerkezeti jellemzői és a hálózatokkal megragadható interakciók. A kutatás kommunikációs adatok segítségével elemzi a városok iparágai közötti tanulás mintázatát. A régiók gazdasági növekedését a munkatársi kapcsolathálózatok szerkezetével, a technológiai fejlődés földrajzi koncentrálódását feltalálók hálózatainak segítségével elemzi.

A Vállalat, stratégia és versenyképesség csoport elemzi az egy-egy iparágon belül is tapasztalható és a gazdaság egészére is alapvető hatást gyakorló vállalati sokféleség természetét és okait, és ennek összefüggését a versenyképesség olyan dimenzióival, mint például a termelékenység, az innováció és a növekedés. A kutatócsoport részletesen vizsgálja a vállalatok árazási és termelési döntéseit és ezek összefüggését a vállalati dinamikával és versenyképességgel. Ezen felül a csoport vizsgálja a vállalatok környezetének hatását, így a városok és a helyi üzleti környezet szerepét.

KTI teljesítményének értékelése

Az MTA számára készülő éves értékelés kiinduló lépéseként az egyéni kutatói teljesítményről készülő adatlapokon található mutatók és információk alapján a csoportvezetők és az igazgató együttesen értékeli az adott évi egyéni és csoport szintű teljesítményt. Ehhez útmutatásul a KRTK szintű egységes teljesítmény-követelményt használják, amely tekintettel van a kutató besorolására. Az éves teljesítmény értékelését a korábbi évek teljesítményének figyelembe vételével végzik el tekintettel az egyes kutatások időbeli sajátosságaira. A KTI teljesítményét a KRTK Külső Tanácsadó Testülete is évente értékeli.

A KTI teljesítményét a hazai és nemzetközi, összehasonlítható profilú és nagyságú intézményekkel összevetve is el kell végezni. Ehhez a közgazdaságtani kutatással foglalkozó intézményeket és kutatókat egyéni önbevallás alapján értékelő REPEC (Research Papers in Economics) nemzetközi portál által közreadott adatok tűnnek a legmegfelelőbbnek. Az elkövetkező tervezési időszakra célként kell kitűzni azt, hogy a 2016. áprilisi rangsorban a KTI előtt elhelyezkedő és összehasonlításra célszerűen alkalmas intézményektől mért távolsága érezhetően csökkenjen. Ezek az intézmények a következők: a Közép-európai Egyetem Közgazdaságtani tanszéke, a prágai CERGE-EI, a bécsi és a varsói egyetem Közgazdaságtani Kara. 2016. áprilisában ezen négy intézménynek a rangsoroláshoz figyelembe pontszáma súlyozatlan átlagától a KTI pontszáma 38 százalékkal maradt el. Ezt az elmaradást kell 2019 végére 25 százalék alá csökkenteni.

A hazai tudományos előmeneteli követelmények teljesítéseképpen 2019 végéig a KTI munkatársainak 5 MTA doktori címet kell szerezniük.

Stratégiai cselekvési tervek

Minden évben meg kell határozni azt, hogy a következő évben milyen, az egyes csoportokat vagy több csoport kutatóit érintő nagyobb volumenű pályázatban indulnak a KTI munkatársai.

Csoportszinten kell nyilvántartani a jelentős nemzetközi publikációval kecsegtető kutatási termékek életútját. KTI vezetői szinten kell meghatározni, hogy milyen konferencia-részvételi, illetve hazai vagy nemzetközi szemináriumi bemutatási támogatással lehet előmozdítani a termék sikeres megjelentetését.

A KTI kutatásainak a jelenleginél jóval nagyobb mértékben és hatékonysággal kell kihasználniuk ki az Adatbank lehetőségeit. A feladat tehát kettős: biztosítani az Adatbank fenntartási és fejlesztési költségeit, és ösztönözni az Adatbank által nyújtott lehetőségek KTI-n belüli kihasználásának hatékonyságát. Szükséges az új épületben kialakítandó kísérleti labor működési kereteinek megteremtése mind a fizikai, mind a humán erőforrások oldaláról. Ki kell dolgozni a labor hosszú távú hatékony és gazdaságos működtetésének feltételeit.

Az éves értékelés részeként a referencia-intézetektől mért REPEC távolság alakulását értékelni kell és a stratégiai terv időarányos teljesítésétől való érdemi elmaradás esetén korrekciós és segítő intézkedéseket kell meghatározni és bevezetni.

Budapest, 2017. szeptember 15.

Fertő Imre